O‘QUVCHI YOSHLARNING SIYOSIY ONGINI OSHIRISH MASALALARI

Gaziyeva Dilfuza Abdurasulovna
Chilonzor tuman 1-son texnikumi
Tarix fani o’qituvchisi
dilfuzagaziyeva@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirishning nazariy-huquqiy asoslari, ijtimoiy ahamiyati va amaliy mexanizmlari tahlil qilinadi. Xususan, O‘zbekiston sharoitida yoshlarning siyosiy madaniyatini shakllantirish jarayonida ta’lim tizimi, oila, mahalla va jamoatchilik institutlarining o‘rni yoritib berilgan. Siyosiy ong tushunchasining mazmuni, uning tarkibiy qismlari hamda fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirish omillari ilmiy-nazariy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi asosida yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirish, medial savodxonlikni rivojlantirish va ijtimoiy faolligini kuchaytirish masalalari muhokama qilinadi. Maqolada o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kirish

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini shakllantirish va oshirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, O‘zbekiston sharoitida fuqarolik jamiyatini rivojlantirish, demokratik qadriyatlarni mustahkamlash hamda

yoshlarning davlat va jamiyat hayotidagi faolligini kuchaytirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan. Siyosiy ong – bu shaxsning siyosiy jarayonlar, davlat boshqaruvi, huquq va majburiyatlar, ijtimoiy-siyosiy munosabatlar haqidagi bilimlari, qarashlari va munosabatlari majmuasidir.

Yoshlar jamiyatning eng faol va harakatchan qatlami bo‘lib, ularning siyosiy madaniyati va huquqiy savodxonligi jamiyat taraqqiyotiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois, o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirish masalasi ta’lim tizimi, oila, mahalla va keng jamoatchilikning hamkorlikdagi sa’y-harakatlarini talab etadi.

Siyosiy ong tushunchasi va uning nazariy asoslari

Siyosiy ong ijtimoiy ong shakllaridan biri bo‘lib, u jamiyatdagi siyosiy voqelikni aks ettiradi. Siyosiy ongning shakllanishida ijtimoiy muhit, ta’lim-tarbiya, ommaviy axborot vositalari va shaxsiy tajriba muhim rol o‘ynaydi. Siyosiy ong quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

1. **Siyosiy bilimlar** – davlat tuzilishi, konstitutsiya, saylov tizimi va siyosiy institutlar haqidagi ma’lumotlar.
2. **Siyosiy qadriyatlar** – demokratiya, adolat, qonun ustuvorligi kabi tushunchalarga munosabat.
3. **Siyosiy xulq-atvor** – saylovlarda ishtirok etish, jamoat ishlarida faollik ko‘rsatish.

O‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirish jarayoni avvalo ularning huquqiy bilimlarini mustahkamlashdan boshlanadi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi asosida yoshlar o‘z huquq va majburiyatlarini chuqur anglab yetishlari lozim. Konstitutsiyada belgilangan fuqarolarning teng huquqliligi, so‘z erkinligi, vijdon erkinligi kabi normalar yoshlarning siyosiy dunyoqarashini shakllantirishda asosiy manba hisoblanadi.

Ta’lim tizimida siyosiy ongni shakllantirish

Ta’lim muassasalari o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirishda yetakchi o‘rin tutadi. Maktablarda “Huquq asoslari”, “Tarbiya”, “Tarix” kabi fanlar orqali o‘quvchilarga davlat va jamiyat qurilishi haqida tizimli bilim beriladi. Ayniqsa, O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi tomonidan ishlab chiqilgan o‘quv dasturlarida fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga alohida e’tibor qaratilgan.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar – munozara, debat, “aqliy hujum”, rolli o‘yinlar – o‘quvchilarning siyosiy jarayonlarga nisbatan mustaqil fikrini rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, saylov jarayonini modellashtirish orqali o‘quvchilar amaliy ko‘nikmaga ega bo‘ladilar, o‘z fikrini erkin ifodalashni o‘rganadilar.

Shuningdek, ta’lim jarayonida interaktiv usullardan foydalanish yoshlarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshiradi. Tanqidiy fikrlash esa siyosiy axborotni tahlil qilish, yolg‘on va manipulyativ ma’lumotlardan himoyalanishda muhim ahamiyatga ega.

Oila va mahallaning roli

Yoshlarning siyosiy ongini shakllantirishda oila birlamchi ijtimoiy institut sifatida muhim o‘rin tutadi. Ota-onalarning siyosiy madaniyati, jamiyat hayotiga bo‘lgan munosabati farzandlarning qarashlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Oilada davlat ramzlariga hurmat, qonunlarga itoatkorlik, ijtimoiy faollik kabi qadriyatlar singdirilishi zarur.

Mahalla instituti ham yoshlarni ijtimoiy hayotga jalb etishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston Yoshlar ittifoqi tomonidan tashkil etilayotgan turli forumlar, davra suhbatlari va loyihalar yoshlarning siyosiy faolligini oshirishga

xizmat qilmoqda. Bunday tadbirlar yoshlarni ijtimoiy mas'uliyat ruhida tarbiyalashga yordam beradi.

Ommaviy axborot vositalari va raqamli makon ta'siri

Hozirgi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Axborot oqimining kengayishi siyosiy jarayonlar haqida tezkor ma'lumot olish imkonini bermoqda. Biroq bu jarayonda axborot xavfsizligi masalasi ham dolzarbdir. Yoshlar turli g'oyaviy tahdidlarga duch kelishi mumkin.

Shu bois, medial savodxonlikni oshirish siyosiy ongni shakllantirishning muhim sharti hisoblanadi. O'quvchilarga ishonchli manbalarni tanlash, faktlarni tekshirish, turli nuqtai nazarlarni solishtirish ko'nikmalarini o'rgatish zarur. Bu esa ularning mustaqil va ongli siyosiy qaror qabul qilishiga yordam beradi.

Siyosiy ongni oshirishning asosiy yo'nalishlari

O'quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

1. **Huquqiy ta'limni kuchaytirish** – konstitutsiyaviy bilimlarni chuqurlashtirish.
2. **Fuqarolik tarbiyasini rivojlantirish** – vatanparvarlik va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.
3. **Yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash** – volontyorlik, jamoat loyihalarida ishtirokni rag'batlantirish.
4. **Medial savodxonlikni oshirish** – axborotni tanqidiy tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantirish.

Bu yo'nalishlar o'zaro uyg'unlikda amalga oshirilganda, yoshlarning siyosiy madaniyati va faolligi sezilarli darajada oshadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o‘quvchi yoshlarning siyosiy ongini oshirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Siyosiy jihatdan yetuk, huquqiy savodxon va faol yoshlar – barqaror va demokratik jamiyatning asosidir. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida yoshlarning siyosiy faolligini oshirish, ularni davlat va jamiyat boshqaruvida faol ishtirok etishga undash muhim vazifa bo‘lib qolmoqda.

Siyosiy ongni shakllantirish uzluksiz jarayon bo‘lib, u ta’lim-tarbiya, oila, mahalla va ommaviy axborot vositalarining hamkorligini talab etadi. Ana shundagina jamiyatimizda fuqarolik madaniyati yuksaladi, yoshlar esa o‘z kelajagini ongli ravishda barpo etuvchi yetuk shaxslar sifatida shakllanadi.